

# SLOVENIJA

Uredništvo: Ljubljana, Tyrševa cesta št. 17

Naročnina četrletno 15 Din

za pol leta 30 Din

za vse leto 60 Din

Posamezne številke 1,50 Din

Za inostranstvo celoletna naročnina 90 Din

Ljubljana, 12. junija 1936.



Upravništvo: Ljubljana, Tyrševa cesta 17

Poštnočekovni račun:

Ljubljana št. 16.176

Rokopisov ne vračamo

Oglasi po tarifu

Tiska Zadržna tiskarna (M. Blejec) v Ljubljani

## „Na svoji zemlji terjamo svoje pravice!“

Na povratku s planin sem vedril v gorenjski kmečki hiši. Kmetija je bila, po videzu sodeč, majhna, a trdna. Kmalu sem se zapletel v nepriljen in živahen pogovor z gospodarjem. Bil je že osivel mož, gorenjska korenina, pošten in odkrit. Pravijo, da naš kmet ne pozna drugih skrbi, ko krušne in gospodarske. Ni čuda, tam, kjer komaj diha in živi! A najdeš na kmetih tudi ljudi, ki te osramote s svojim idealizmom in svojo vnemo za izobrazbo. Omara v sobi je bila polna slovenskih knjig. Med njimi Vidmarjev »Moj pogled na svet.« Začudil sem se. »Ali ste to knjigo čitali?« »Sem.« »Ali ste jo razumeli in kako vam je ugajala?« »Poučna knjiga. Marsikaj sem izvedel. Vsega nisem razumel. Ne škodi tako branje. Iz ravnotežja me ni spravilo. Pisatelj išče Boga, jaz ga imam.« Iz nadaljnega pogovora sem spoznal, da je mož nenavadno podkovan v naši zgodovini, tudi v zgodovini slovenske politike in narodnih bojev v stari Avstriji. Posebno mu je bila pri sreči usoda naših koroških rojakov. Kmalu sva bila v razgovoru pri točki, ki ga je očitno najbolj pekla.

»Trd boj smo bili v stari Avstriji za pravice svojega jezika, nekaj smo si jih le priborili, vsaj pri nas na Kranjskem. Pričakoval sem, da bo v novi državi imela slovenščina na slovenski zemlji isto veljavo, kakor jo ima po priliki nemščina v Avstriji. Vidim pa, da sem se varal. Kamorkoli pogledam vidim, da se izriva slovenščina s prvega mesta.«

Povem vam, ne priznam in ne bom nikoli priznal dvojne mere glede jezika, ker je nepostavna in krivična. Slovenščina je državni jezik in noben nima pred njo po zakonu kake prednosti in ko bi jo imel, bi bila to krivica. Pojasnite mi zato, kako je mogoče, da se pri nas izdajajo na nekih uradih odloki, potrdila, izkaznice v neslovenskem jeziku, kako je mogoče, da so pri nas celo državni uslužbenci, ki slovenski ne znajo. Ali so uradi zaradi ljudstva, ali je ljudstvo zaradi njih. Nerazumljivo mi je in globoko me žali, da večkrat srečam na železnicah in drugod javne napise, opozorila in pozive v raznih jezikih, le ne v slovenskem. Žali me, da ne vidim slovenščine na poštinih tiskovinah, na bankovcih in monopolnih predmetih. Še francoščino bom prej našel ko slovenščino. Saj so naš jezik v tem oziru

Po mojem mnenju je tudi popolnoma nepotrebno, da bi bili javni napisi na uradih, ki so namenjeni le našemu ljudstvu, v dveh abecedah in dveh jezikih. Rad bi vedel, kdo je za te razmere odgovoren in zakaj se krivci ne kličejo na odgovor. Tako početje, le verjemite mi, razburja slovensko ljudstvo in škodi ugledu države.«

Poskušal sem možu pojasniti, da je to stvar politike in politične moči. Ko bi Slovenci politično več veljali, bi tudi v tem oziru bilo boljše. Dosti je med nami ljudi, ki so Slovenci samo po jeziku, ne pa po sreči in sami izdajajo slovensko stvar.

»Mogoče imate prav, a te modrosti ne razumem. Ne gre tu vendar za politiko ene ali druge stranke, gre za našo pravico, ki je zapisana v zgodovini in ki nam je noben pošten človek ne more krati. V svoji državi smo in v teh za-

devah tudi med politiki ne more biti prerekanj. To je naša zemlja in naša država, tu smo mi gospodarji in naša pravica je, da je pri nas slovenščina povsod na prvem mestu. Zakaj pa smo ustanovili to državo, Saj je vendar prej ni bilo. Saj je vendar tu zaradi nas. Da bi bili postavljeni v svoji državi v kot, to bi bil vendar narobe svet in nemogoča stvar. Ne prosimo miloščine, saj nimamo gospodarja nad sabo. Pravica je samo ena, kakor je Bog eden. In nič drugega ne zahtevamo ko pravico. Kar velja za Srbe v srbskih krajih, to velja za Slovence v slovenskih. To razumem. Vse drugo je krivica, ali se odeva v to ali ono obleko. In krivici se mora postaviti po robu vsak, kdor je s svojim ljudstvom in kdor je za državo.«

Trudil sem se, da bi možu razložil ideologijo o enotnem jugoslovenskem narodu, kakor jo neki politiki učijo in potem iz nje izvajajo svoje posebno stališče do slovenstva in slovenskega jezika. Vse to ga ni preveč zanimalo.

»Mestni in študirani ljudje lahko imajo sebe za norca in če hočejo, si lahko domišljajo, da so postali nekaj drugega, če svojo suktnjo zamenjajo za tujo, za nas pa ostane krivica krivica, ali jo uganjaš pod tem ali drugim imenom. Hočemo, da se vsaka stvar imenuje s pravim imenom. Kar je belo, je za nas belo, in kar je črno, naj bo črno. Nisem še nikogar vprašal, ali sem lahko najprej Slovenec in potem vse drugo. Te pravice si ne dam od nikogar kratiti. Kot Slovenec sem se rodil, kot Slovenec bom umrl in moji otroci tudi. Če bi se hoteli izneveriti svojemu rodu, bi bili lahko ostali v Avstriji. Pomagali smo to državo ustanoviti, da bi bili na svoji zemlji svoji gospodarji, da bi imel pri nas slovenski jezik in slovenski človek isto veljavo, kakor jo ima Nemeč, Italijan, Francoz in njegov jezik v svoji državi. Kdor kaj drugega trdi in hoče, ta ni naš prijatelj in ima nekaj za hrbtom. Ne gre za lepe besede, ampak za to, kako se dela. Povem vam, da mi slovenski listi niso več prav všeč. Nič več se ne zavzemajo tako odločno za slovenske pravice in slovenski jezik kakor nekdanj. Žalostno je, če nas naša gospoda in naši politiki več ne razumejo in prepustijo kmetu, da slovenskemu ljudstvu išče njegovo pravico. Pomagal si bo pač po svoje. Pripisejo naj si sami, če ne pojde vse po njihovi želji. Za svoje pravice pa ne bomo prosili in tudi ne zanje barantali. Terjali jih bomo in terjali tako glasno, da nas bo slišal svet.«

Stisnil sem možu desnico in zadovoljen odšel v zavesti, da ima slovenska stvar boljšega varuha in branilca, kot je naše zmaterializirano meščanstvo in slabokrvno razumništvo. Menda sta isto mislila tudi dva slovenska visokošolca, ki sta najin pogovor zamišljeno poslušala.

## Ali ste poravnali naročnino?

## Našim prijateljem!

Naš tednik »Slovenija« je treba razširiti kar največ mogoče. Prepričani smo, da to žele ne le naši dosedanji naročniki, ampak vsi prepričani Slovenci. Zato prosimo vse naše naročnike in prijatelje, da naj nam pridobivajo novih naročnikov. To zato, da list tvorno podpro in pa da se slovenska misel čimbolj razširi. Našemu tedniku je treba že zaradi kritja stroškov, ki so veliki, novih plačujočih naročnikov, da ne omagamo.

Naslove novih naročnikov naj pošiljajo naši prijatelji na naslov: UPRAVA TEDNIKA »SLOVENIJA«, LJUBLJANA, TYRŠEVA CESTA 17.

Uprava tednika »Slovenija«

## Barbarstvo in „heroizem“

Po tem naslovom razmišlja Maximilian Beck v »Prager Tagblattu« o umskih in nraštvenih vzrokih današnje stiske evropskega človeka. Poleg drugega piše:

»Pravo barbarstvo odlikuje boja in smrti željno besnenje in kulturi sovražna razdejalnost. Pred kratkim bi še nihče ne bil imel za mogoče, da bi se tako stanje kdaj moglo razviti pri narodih, ki so že šli skozi dobo omike in olike, duhovne kulture in civilizacije. Kot samoumevno se je šlo, da so morali biti prav mladi narodi v predkulturni dobi razvoja tiste barbarske tolpe, o katerih brezsmiselnosti razdejalnosti poroča zgodovina. Medtem pa je pokazalo natančnejše proučevanje najbolj klasičnega kulturnega razpada, ki ga poznamo, da se je izvršil tako rekoč iz lastne moči in časovno pred vdorom ‚barbarov‘. Ker je grško-rimska kultura že sama od sebe padla v barbarstvo, so mogli vdreti mladi narodi v njeno območje. Nadalje je pokazalo natančnejše proučevanje tako imenovanih ‚divjakov‘, da imajo vsi neizbrabljeni narodi zmeraj zaokroženo in iznenadljivo visoko kulturo. Že celo pa pobijajo nauk o barbarstvu kot predkulturni mladostni dobi narodov dejstva sedanosti. Pred našimi očmi razpada naša lastna kultura v barbarstvo: barbarstvo se kaže tu kot starostno stanje narodov! Povsod lahko opazujemo hitro zniževanje duhovnokulturne ravni, povratek iz tankega, težavnega, zamotanega v surovo, robato, preprosto. Omajana je osnova vse znanosti in razumnosti — veljava logike in razuma; veri v strahove in čarovništvo ni torej prav nič več na poti. Zmeraj bolj nepredirno se zapiramo pred pogledi na duhovne vrednote. Zatajujemo jih v prilog surovih otipljivih resničnosti, namreč v prilog stvarnega in živalskega. Samoumevni nasledek vsega pa je brezvladje in vseh področjih, razpad sleherne nraštvene, pravne in duhovne avtoritete. Odločilno je, da se ne priznavajo nobene stvarne in popolne vrednote več. Očitne vrednote kakor življenje in stvarne dobrine, sreča in mir in užitek, človeško dostojanstvo, pravičnost in resnica se razglašajo za ne vrednote, prizadevanje zanje in njihovo varovanje za nemoško in slabotno. Nespoštovanje in razdejanje vseh očitnih vrednot postaja moški vzor: človek ni za to, da uživa, ampak do hoče zmeraj dalje, bojujoč se brez miru, bojevit, heroičen. Toda ta heroizem sploh ni heroizem. Kajti zgolj odpoved je stvarjem, od katerih taji, da bi bile vrednote in dobrine...«

Kaj je torej barbarstvo? Barbarstvo je stanje, v katero pride kulturni človek, brž ko je oslabela vera in je omajano zaupanje do stvarne in absolutne veljave očitnih vrednot in dobrin.

... Barbarstvo — to je bolezen nihilizma. Proti njemu imamo samo eno sredstvo: uvidevna, prepričujoča nova stvaritev popolne veljave duhovnih vrednot, ki morejo spet dati bitnosti pozitiven smisel.«



## Pohojena polemika

»Pohod« ima svoje težave. Fašistični nacionalizem je še spretnejši peresu in intelektu težko zagovarjati — preveč je razpok v njem, iz katerih zeha v javnost njegova praznina. Zagovarjati ga more prav za prav zaradi njegove miselne revščine samo ali podpovprečna pamet ali pa človek, ki rabi politične konjunktore.

»Pohod« se zaveda svoje logične in stilistične nezadostnosti. Zato je v polemiki z nami precej previden. Ta previdnost se izraža po navadi v svoji najbolj dosledni obliki: v molku. Že davno pričakujemo bahatega zagotovila, da se ne mara baviti z nami, kajti seveda dragoceni čas, pomankanje prostora in podobno. Zanj bi bilo gotovo tudi najbolj in dobro bi se podalo njegovemu nacionalno-resno-odgovorno nagubanemu obrazu, če bi ostal pri tem vodilo.

Pa le pride kaj vmes, da zgubi svoje narejeno ravnotežje.

Nekako pred dvema tednoma smo spet pokazali na pohodovsko posebno nacionalno logiko. Prav za prav, če hočemo biti stvarni in pravični: podobna nelogična zmešnjava bi bila lahko ugledala luč sveta tudi v vsakem drugem nacionalnem listu. Svoje dni nam je bila sredi cenzurnih in drugih skrbi mariborska »Borba« — naj počiva sicer v miru! — v vsakotjedensko tolažbo. In mirne vesti lahko rečemo, da bi ji bili sestavki, kakor jih je napisal »Pohod« proti fašističnemu nacionalizmu na prvi in za fašistični nacionalizem na drugi strani, kar v nacionalno čast.

Vendar so pa to stvari, ki se normalnemu človeku ne pripete: na prvi strani obsodba, na drugi pohvala. Ne morda v postranskostih, ampak v načelnih, bistvenih rečeh. In kakor je pač pri nacionalnih ljudeh: niso hudi, ker so napravili neumnost, jeze se na tistega, ki je to neumnost pribil.

Za naslov svoje polemike si je izbral »Pohod« naš »Mimogrede«. Mimogrede, takole v oklepajih, ga opozarjamo še na »izbrani fižol«, kadar bo hotel spet nad nas. Mi v takih stvarih nismo niti revni, niti skopi.

No, in potem se nas loti »Pohod« naravnost, od zgoraj seveda:

»V Ljubljani izhaja list za smeh in kratek čas in ki s svojo pisano robo po svoje zabava naše meščane.«

Res, tudi s »Pohodom« jih zabavamo po svoje.

»Odklanja nacionalizem in vse druge »izme« kot tuje blago.«

Res, ker znamo stvari, misli in gibanja, ki jih rabi slovenstvo, po domače povedati in ker velja za devet desetih vseh izmov, da so nam tuja navlaka. Izjeme pa so, ki potrjujejo vsako pravilo. Tako na primer nam je prišla pri pohodovski polemiki na misel beseda zofizem. Te gotovo ne bomo mogli pogrešati, dokler bomo imeli nacionaliste, pa če jih bo še tako malo.

»Pohod« seveda ne more, da ne bi malo pomagnil:

»Iz lista diši stara avstrijska hofratovska onemogla miselnost, ki se je menda preživela že celo v Avstriji, a je pri nas na deželi, na dobrem zraku, kljub visoki starosti še dosti čila. Zato pač meri ta gospoda

ves povojni čas in njegov razvoj po svojem predvojnem vatlu, ki ga jim je dala tuja učenost in tuja miselnost v roke. Naša mladina ne pozna več tega, drugi pa so že tudi davno prešli preko.«

Nemško avstrijanstvo, ki je hotelo Slovence germanizirati, ki je sploh tajilo, da bi bili na primer koroški Slovenci Slovenci, ampak je hotelo iz njih napraviti nekakšno posebno »pleme«, ki je bojda skoraj isto, kakor Nemci, to avstrijanstvo nam je bilo zmeraj prav tako tuje in sovražno, kakor tisto jugoslovenarstvo, ki hoče narediti iz Slovencev neko pleme brez narodnih atributov in nas »likvidirati tiho in postopno«.

In tudi slovensko ljudstvo odklanja danes jugoslovenarstvo prav tako odločno, kakor je včasih nemškutarstvo, ta najvidnejši izdelek nekdanje avstrijske politike. O tem se bodo nacionalisti še prepričali, ko pride ura in čas.

## Slovenski knjižni jezik

Odsek Slavističnega društva za negovanje knjižne slovenščine je povabil pred kratkim na razgovor večje število mož, ki se praktično in teoretično bavijo z jezikom, to je, poklicnih slavistov, pesnikov, pisateljev, znanstvenikov, časnikarjev in drugih prosvetnih delavcev, da bi jim predložil svoj široko zasnovani načrt za jezikovno delo ter jih pridobil za sodelovanje. Pravilna je misel, da imajo tu pravico in dolžnost pomagati vsi, ki sučejo pero in jim je mar čistoče, razvoja in spopolnjevanja slovenske besede. To so povabljeni dobro razumeli, saj je prišlo na sestanek kar razveseljivo veliko zastopnikov vseh imenovanih strok in poklicev. Odsekov poročevalec je v obširnem osnutku zarisal delu smernice in poudaril, da gre predvsem za raziskovanje današnjega pismenega jezika in ustvarjanje pomočkov, ki naj bi privedli počasi do njegove stalnosti in podpirali njegovo funkcijsko razlikovanje in slogovno bogastvo. Sadovi tega dela naj bi se hranili končno v čisto normativni slovnici, zlasti pa v slovarju, ki naj bi obsegal izrazoslovje vseh strok, dalje v stilističnem in frazeološkem besednjaku.

Razumljivo je, da se spriči napredovanja znanstvenih in tehniških panog tudi slovenski jezik v zadnjih desetletjih hitro razvija in da je njegova izrazna moč čedalje večja. Danes moremo tudi

## Spominjajte se tiskovnega sklada tednika „Slovenije“

Prepričane Slovence, ki jim je slovenstvo zapoved vestii in nrvnosti, prosimo, da podprejo razširjevanje čiste slovenske misli s tem, da nakažejo primeren znesek za

### tiskovni sklad našega tednika „Slovenije“

je utihnila. Ko je neki Anglež poleg Dečmana ob zvokih nemške himne obdržal čepico na glavi in so pričeli vpiti nanj, jih je odločno zavrnil: »Kadar bodete vi spoštovali naše himne, bomo tudi mi vašo!« Višek nezadovoljstva naših fantov pa je bila tekma na 18 km. Dečmana je hotela publika s surovim vpitjem: »Weg Jugoslave, weg Jugoslave!« spraviti s proge, ko je bil nemški tekmovalc še najmanj 30 m za njim, Leonu Knapu pa so pri nekem mostičku, kjer so vsakemu tekmovalcu sproti nasuli snega, zajeli vodo in z njo polili smučine. Slični pripetljaji so se dogodili skoraj vsem našim tekmovalcem in so se vrnili domov s te tekme zelo divji in ogorčeni. Najbolj pa so naši fantje zamerili ravnanju publike s Turki, iz katerih se je ta očitno norčevala. S tem je pokazala, da zanjo olimpiada ni prireditve, koder naj bi tekmovali in se zblíževali vsi narodi, ampak navaden cirkus z izbranci in ljubljenci za propagando arijske rase. Pri takih prilikah so bili čisto pasivni, brez vsakega sportnega navdušenja in naveličani tega cirkusa so komaj čakali, da se vrnejo domov.

Tak je bil sportni duh zimske olimpiade in tak bo tudi sportni duh poletne olimpiade. To so slutili tudi nekateri člani mednarodnega olimpijskega odbora, ki so potem, ko je začel novi režim v Nemčiji tudi po sportu vršiti svojo nacionalno-socialistično propagando, zahtevali, da se prestavi olimpiada v kako drugo demokratično državo. In čuteč, da je olimpijska ideja v nevarnosti, je sportnike vsega sveta zajelo silno gibanje proti berlinski olimpiadi. Osnovali so se odbori za obrambo olimpijske ideje, katerim predsedujejo odlični sportniki in državniki in ki pozivajo k bojkotu berlinske olimpiade. Zelo močno je to gibanje v Ameriki. Pri glasovanju v olimpijskem komiteju je predlog za udeležbo na berlinski olimpiadi prodl

Še to-le h koncu:

Opozorili smo, da naši listi, prepisujoč tuje, manj zanesljive vire, pišejo dostikrat napačno tuja imena in smo v določenem primeru pokazali, da pišejo napačno Tamerlan namesto Timur Lenk. S tem opozorilom pa se je čutil »Pohod« menda prav posebno in osebno prizadetega. Popolnoma naravno, kajti kot jugoslovenski nacionalni list seveda »Pohod« ne zna in ne razume nobenega jezika. Zato ga mora v srce zaboleti vsaka opazka, ki graja jezikovno površnost in malomarnost: Kam pa pridejo nacionalisti, če bi načelo snage in nepotvorjenosti še celo v jeziku obveljalo. Najmanj »edinstvo« bi bilo ogroženo. Ta je takole zaduhovičil:

»Uči umrlega Džingiskana Tamar-Lenka slovensčine.«

Je humor, ki deluje po svoji stupidnosti. Kakor na primer v tisti stari študentovski pesmi: »Krokodil ima spredaj gobec in rep od zad. Ko se pa obrne, ima zadaj gobec in rep od spred.«

Pohojeni humor!

pri nas govoriti o slovenskih funkcijskih jezikih — za to reč je treba poiskati slovenskega pridevka —, to je o svojskem izražanju raznih strok človeškega znanja; tudi mi imamo poleg pesniškega in pisateljskega jezika še recimo trgovski, tehniški, časnikarski, pravniški, modroslovni in druge pismene jezike. Vendar še ni ustaljen in slovarsko zajet ne eden ne drugi, in tu je treba začeti z delom. Ob tem se je na tem sestanku sprožilo zanimivo vprašanje, kaj se vzemi za osnovo današnjemu knjižnemu jeziku: ali ljudski jezik oziroma prejšnja pismena raba, ali pa povprečna literarna raba zadnjih 40—50 let. Slišal se je glas, naj se postavi med preteklost in sedanost stena, češ, da vir za pravilnost sedanjega pismenega jezika ne more biti ljudski jezik, ampak edino le povprečna literarna raba zadnjega pol stoletja; funkcijskim jezikom pa je treba pustiti popolno svobodo, vsakdo da sme v svoji stroki pisati, kakorkoli se mu zdi prav in primerno. To mnenje je udarilo na odločen odpor. Po pravici. Zakaj ko bi bilo to res, potem je škoda vsake besede, potem je sleherno delo brez potrebe in nesmiselno, in odsek za negovanje jezika stori bolje, da se razide, ko pa začne nalivati sod brez dna. Ko bi nikogar ne bilo, ki bi razvoj funkcijskih jezikov uravnaval, utegnemo dobiti v nekaj letih tako latovščino, da ne bo imela več pravice do kulturnega organizma. Gotovo je res, da ima vsak funkcijski jezik pravico do svojskega razvoja, a tudi tu je treba čuvarjev, ki naj pazijo, da se ne zaredijo v njem neprijetne in nepotrebne gnide. Noben jezik se ne dela sam, delajo ga ljudje, in to po večini taki, ki v jezikovnih osnovah niso trdni; zato je povprečni pismeni jezik brez soka in barve, zato ga čedalje bolj preplavljajo medli in ogoljeni klišeji, poleg tega pa se potaplja v močvirju neznoznega tujkarstva. In ravno kar je napačnega ali celo grdega, se najrajši prime. Grdoba je grdoba, četudi ima že funkcijski značaj. Če pravi kdo, da obrača pažnjo na kaj, namesto da pazi, prav, to ni nič hudega; če pa odvetnik »iznese« pred sod-

Robert Kump:

## Olimpiada 1936

(Koniec.)

O zimski olimpiadi sem govoril z našimi olimpijci Leom Baeblerjem, Tonetom Dečmanom, drž. prvakom v klasični kombinaciji, Rudolfom Stoparjem in še drugimi smučarji, reprezentanti našega smučarstva na zimski olimpiadi. Nad prireditvijo v Garmisch Partenkirchnu so bili silno razočarani, kajti o sportnem duhu prireditve ni bilo govora in vsa zimska olimpiada je bila ena sama propaganda za hitlerjevsko Nemčijo. Vojaške uniforme in zopet vojaške uniforme, radio in publika, od povsod si slišal

Pri sportnih prireditvah je bila nacionalno socialistična publika zelo pristranska. Ko so prihajali na cilj najboljši smučarji Norveške, Švedske in Finske, so jih sprejeli gledalci z molkom; nobeden se ni zmenil zanje. Ko je v smuku prispel prvi Birger Ruud, je napovedovavec v radiu izrečno poudarjal, da to še ne pomeni nobenega uspeha, Francoza Alaisa, ki je iznenadil s tretjim mestom, pa je sploh čisto ignoriral. Za smuk so bile določene tri proge. Za trening sta bili dovoljeni samo dve in na teh treningih Nemcev niso videli. Ti so trenirali na tretji, takozvani »Nenner« progji, ki je bila za vse druge zaprta in potem tudi izžrebana za olimpijski smuk. Pri hokejskih tekmah se je obnašala publika naravnost zverinsko; nad tehnično boljšimi moštvi Kanadci in Angleži je tulila, žvižgala, vplivala na sodnika, nemški igralci pa so igrali skrajno surovo in tako položili olimpijsko prisego samo zato, da so jo potem prelomili. Pri igranju državnih himn zmagovalcev se publika ni zmenila zanje, ampak se pogovarjala, smejala, obdržala pokrivala na glavi — le pri nemški

le s pičlo razliko glasov 61 proti 57. Pri tem je prišlo do razdora in so izstopile 4 države in 5 članov, ki so se solidarizirali z Mahoneyem, predsednikom atletske zveze Združenih držav, ki je nastopil odločno proti berlinski olimpiadi. To gibanje je zajelo v Ameriki tudi aktivne sportnike in to olimpijske kandidate, med njimi tudi svetovno rekorderko v plavanju Helen Madison, ki je izjavila, da noče pod nobenimi pogoji startati v Nemčiji. Študentje yalske univerze so odločno nastopili proti zbiranju denarja, ki so ga radi vedno večjega odpora sedaj nabrali komaj tretjino. V Franciji se je organizacija »Les amis des Sports« obrnila na javnost z apelom, kjer z vso odločnostjo poziva k bojkotu berlinske olimpiade. V tej organizaciji je včlenjeno na stotine najodličnejših sportnikov Francije, na čelu jim pa stoji Lebrun, francoski državni predsednik. Več plavalnih moštev, ki so bila povabljeni v Nemčijo, je start odklonilo. Znameniti pisatelj in člen francoske akademije Claude Farrère je napisal v »Intransigentu« odločen članek proti berlinski olimpiadi. Ravno tako je predsednik Fife Rimet napisal v »Paris Soir«, da pri današnjih razmerah v Nemčiji ni misliti, da bi šel en sam Francoz v Berlin. Na Danskem stoji na čelu protiolimpijskega gibanja znameniti polarni raziskovalec Peter Freuchen. Vodstvo danske atletske zveze je sklenilo, da ne bo odposlalo v Berlin nobene delegacije. Na konferenci proti olimpiadi je bilo zastopanih 51 organizacij s 120 delegati. Na Švedskem se je ena najboljših telovadnih organizacij v Örebro odločila, da ne bo noben njen član tekmoval v Berlinu. Ernst Andersson, znameniti nogometnik in člen švedske reprezentance, je izjavil, da ne gre pod nobenimi pogoji v Berlin. Holandska ima celo svoj odbor za obrambo olimpijske ideje, ki vodi odločno gibanje proti berlinski olimpiadi. Ravno



nikovo mizo »predlog«, moram reči, da to ni spodobno, ker je »iznašanje« slej ko prej ko-košja funkcija, ne pa pravniška! Enako ne-všečno zveni »stavljanje odlike van snage«. Takih nečednosti je v naših funkcijskih jezikih na pretek, in te je treba zelo resno preganjati. Nepotrebne so, kazijo nam jezik in niso naše. Zato nikoli ne morejo in ne smejo postati »norma«. Vsak naš funkcijski jezik mora biti predvsem naš, biti mora pa tudi plemenit, čeprav ne tistega žlahtnega kova, ki je potreben za visoko slovnost. To dobro čutijo vsi tisti »funkcijski« pisci, ki še niso izgubili tenkega posluha, ker so nemara spodrezali svojemu izrazilu korenine do ljudskega jezika in

preteklosti. Pri hitrem pisanju, ki je danes mnogokrat potrebno, res ni moči izbirati in iskati izrazov, zato ohlapnost, barbarizmi in nepotrebne tujke; s tem pa še ni rečeno, naj postane taka brozga ravnilo in pravilo! Vsak, kdor piše in mu je kaj do dobrega in pravičnega izražanja, je poklicni »jezikovcem« hvaležen, da ga pouče, tudi mi, zato z veseljem pozdravljamo namen Slavističnega društva. Prepričani smo, da bo složno sodelovanje teoretikov in praktikov rodilo najlepše sadove, in teh si želimo, saj gre za veliko in lepo stvar, kajti nazadnje je naš jezik vendarle največji čudež, ki ga je Bog naredil nad našim narodom!

Practicus.

## Opazovalec

### Za samobitnost slovenske kulture

Nekateri slovenski listi so priobčili pred tedni resolucijo o samobitnosti slovenske kulture, slovenskega jezika in književnosti, ki so jo na pobudo slovenskega PENkluba podpisali na sestanku v Zagrebu tudi hrvaški in srbski književniki. Ta resolucija je bila v Ljubljani in menda tudi drugod po Slovenskem v zasebnih pogovorih na prečuden način predmet kaj svojevrstnih komentarjev. Največ seveda — kot se za politično neorientiranega Slovenca spodobi — zlohotnih in bedastih. Govorilo se je celo, češ, kako so se slovenski pisatelji ponižali, ko so šli prosit potrdila za nekaj, kar je vendar tako samo po sebi umevno itd. Take čenče bi seveda ne zaslužile odgovora. Ker pa se slišijo pomisleki tudi od druge, politično boljše orientirane strani, da bi bilo le treba pojasniti, kako je sploh moglo priti med pisatelji do razpravljanja in sklepanja o nečem, kar bi moralo biti vsaj zanje izven vsakega spora, če je že sporno za neke vrste političnih ljudi, bi morda res kazalo pripomniti nekaj besed k predmetni izjavi, kolikor ni vsa stvar notranja zadeva PENklubov samih.

Izjava, ki se je sklenila, se glasi: »Da se v prihodnje izognejo vsaki možnosti nesporazuma, ugotavljajo trije jugoslovanski centri PENkluba, zbrani dne 20. maja l. 1936. na medklubskem sestanku v Zagrebu, da soglasno priznavajo slovenski kulturi, književnosti in jeziku vse pravice do samobitnega obstanka in vsó potrebo, da se jim ustvarijo pogoji za nemoten svobodni razvoj.«

Stvar je za mislečega človeka vendar precej jasna. Z željo, da se v prihodnje izognejo možnosti vsakega nesporazuma, so člani jugoslovanskih PENklubov indirektno ugotovili, da so v preteklosti take možnosti najbrže kdaj obstajale. A kdo se danes ne spomni več te preteklosti? Kdo more trditi, da niso med nami nikdar obstajale tendence, ki so hotele siloma in kar čez noč izenačiti vse, tudi stvari, ki se po vseh prirodnih zakonih upirajo izenačenju? Kdo se na primer ne spomni borbe, ki se je bila okrog proslulega odloka o izenačenju šolskih učbenikov, po katerem bi bili slovenska zgodovina, kultura, jezik in književnost potisnjeni na neko neznatno, skorajda nevidno mesto? Kdo se ne spomni vseh neštetihi slovenskih protestov zoper to izenačenje in kdo je že pozabil, da so celo med nami samimi obstajale neke jugoslovenske, takorekoč kulturne institu-

cije, ki so se v svoji pregoreči izenačenjaželjnosti branile soprodisati tak protest? Če je ta nekulturna gorečnost po izenačenju segla v preteklosti morda pod vplivom jugoslovenske fantastične politike celo v vrste nekaterih pisateljev, ki so vendar kulturni ljudje — potem je to trikratna obzoba te groteskne polpreteklosti same, ki je gradila svoje »edinstvo« s tem, da je z vsemi nagibi rušila vsako mirno sožitje. In slovenski pisatelji so po vsej priliki storili samo svojo narodno in kulturno dolžnost, če so pod alternativo še nadaljnega sporazumnega sodelovanja razčistili pojme, ki so bili zanje same od zmerom popolnoma razčisti, tudi med svojimi tovariši z juga. Želeti bi bilo samo, da bi tudi naši politični ljudje vseh taborov in naziranj med svojimi tovariši z juga že končno s prav tako jasnostjo razčistili pojme o slovenski kulturni, jezikovni in književni avtonomnosti in individualnosti, kakor so to storili pisatelji med seboj. Opravili bi koristno in pošteno delo. Ker bil bi res že zadnji čas, da bi se vsi abotni nesporazumi v tej zadevi, ki jo od časa do časa sebi v prid oživljajo razni politični koristolovci, odstavili z dnevnega reda. Spotikati pa se more nad ugotovitvijo takega sporazuma le nekdo, ki mu je vsak poudarek slovenstva, pa če še tako upravičen, samo trn v peti. Pa ta pasma celo med nami danes že precej izumira.

F. A.

### Boleča točka

Ena najbolj bolečih točk v današnjem gospodarskem življenju je **delavsko zavarovanje**, saj občutijo njegove slabe strani ravno najbolj siromašni sloji: delavci in obrtniki, pa tudi drugi, ki žive samo še v navidezni blaginji. Zakon sam v celoti ni ravno slab, dasi je mnogo prezamotan, ne odgovarjajo pa tisti, ki ga izvajajo in so si prilastili ves monopol nad njim. Njegova zamotanost, ki jo draga upravna birokracija še bolj komplicira, je kriva, da se javnost tako malo bavi z njim. Čujejo se pač kritike, menjajo se »samouprave«, a ko poteče čas, je spet vse pri starem. Pravilno sodi dr. Oton Müller v svoji knjigi »O socialnem osiguranju radnika«, ko pravi na strani 79. med drugim:

»V poslih vsake blagajne (bolniške) igra veliko vlogo uprava. V njeno dolžnost je spadala in spada še sedaj čisto formalno opravljanje poslov. Zrasla iz vrst pomožnega osebja si je uprava polagoma prisvojila vedno višji položaj v mehanizmu

blagajne, osvojila si je prav za prav vse vodstvo ustanove. Členi ravnateljstva, izvoljeni za določen čas (do sedaj samo imenovani), se menjajo, tako da prihajajo novi, ki se morajo šele naučiti zamotanega poslovanja blagajne. Novi člani ravnateljstva nimajo za to ne zadostne pripravnosti, ne volje, ne potrebne časa. Blagajnična birokracija se je s stalnostjo svojega položaja ter poznavanjem poslovanja z oblikovne in stvarne strani okoristila in je iz osnove spremenila svoj položaj v blagajni. Čeprav so uradniki blagajne po svojem pravem položaju enaki zdravnikom, t. j. nameščenci blagajne, so si vendar prisvojili pravico, da nastopajo naproti zavarovanemu členu kakor jerob, proti zdravnikom kakor delodajalec, a nasproti vsem kakor gospodar ustanove. Ta blagajnična birokracija se pri vsaki priliki previdno skriva za ravnateljstvo kot odgovornega činitelja blagajne. Ta odgovorni činitelj, ravnateljstvo, je med tem ogromno, raznorodno in nepoučeno telo, ki potrebuje navdiha od zunaj. Potrebni navdih zajema iz najbližjega vrelca — od upravnih uradnikov.

Ni torej čudno, če se pojmi mešajo, pa se nekaterim zdi, da so uprava blagajne, blagajna in celo samo socialno zavarovanje identični. Ni čudno, če se v primeru kritike delovanja uprave postavlja na stališče, kakor da je napadeno in celo ogroženo samo socialno zavarovanje.«

Pisec, ki je zdravnik, je zadel žebelj na glavo. Zanimiva so tudi njegova druga izvajanja, zanimiva tem bolj, ker jih podpira s številkami. Zato se hočemo z njimi podrobneje pobaviti in seznaniti z njimi tudi naše čitatelje. Po potrebi bomo navedli tudi svoječasne izjave samih tistih, ki danes krojijo usodo socialnemu zavarovanju.

### Pokojninsko zavarovanje in uprava

Na zadnjem občnem zboru Pokojninskega zavoda je izjavil v imenu dalmatinskih nameščencev njihov zastopnik Tocigl, da želijo dalmatinski nameščenci zastopstvo v upravi zavoda sorazmerno glede na svoje število ter da se mora tudi premoženje zavoda nalagati v Dalmaciji glede na višino prispevkov iz Dalmacije.

Pokojninski zavod obstoji na podlagi prejšnjega avstrijskega zakona o zavarovanju zasebnih nameščencev. Ker je ta zakon veljal samo v Avstriji, zato je v naši državi še zmeraj v veljavi samo v tistih deželah, ki so bile prej avstrijske, namreč razen v Sloveniji samo še v Dalmaciji. To je tudi vzrok, da se nahaja vodstvo zavoda še zmeraj v Ljubljani, čeprav imajo jugoslovenci že dolga leta tek na njegove milijone in zato že dalj časa vneta razmišljajo, kako bi ga prenesli v Beograd.

Zahteva dalmatinskega zastopnika je v stvarnem pogledu pravična. Denar naj se nalaga v deželi, ki ga je zbrala. To je stališče, ki ga mi zastopamo od vsega začetka. Koliko manj revščine bi bilo v Sloveniji,

Zato je treba, da pri tej priliki spet povzame-mo in poudarimo svojo zahtevo: **Denar naj oplaja gospodarstvo fiste dežele, ki ga je zbrala, ne pa fiste, ki ga samo zapravlja.**

Še v enem pogledu je bila izjava Dalmatinca Tocigla zanimiva. Dejal je namreč tudi, da žele

tak komite ima Belgija, kjer izdajajo celo ilustriran časopis. V Španiji je gibanje silno močno in z zmago ljudske fronte se vedno bolj širi ideja, da namesto hitlerijanske olimpiade prirede pravo olimpiado v prekrasnem stadionu Barcelone. Tu naj bi se zbrali vsi sportniki, ki se berlinske ne bi udeležili. Odbor za organizacijo te prireditve podarja v uvodu svojega programa, da ta olimpiada, v nasprotju z berlinsko, ne bi zbrala samo najboljših, ampak čim več sportnikov iz vseh dežel sveta. — Na Čehoslovaškem je v odboru za obrambo olimpijske ideje zastopanih 28 sportnih in kulturnih organizacij. To gibanje zelo podpira rektor umetnostne akademije prof. Obrowsky, zmagovalec na olimpiadi v Los Angelesu. In končno v Jugoslaviji je okoli 100 odličnih belgrajskih sportnikov (med njimi znamenita nogometnika Ivković in Piranić) objavila 5. aprila t. l. v »Politiki« odločen članek, kjer pozivajo k bojkotu berlinske olimpiade.

Vsi, ki slutijo, da je olimpijska misel v nevarnosti in ki so proti berlinski olimpiadi, formulirajo svoj odpor takole:

»Organizacijo sportne prireditve, katere glavni namen je zblizanje med narodi, je nemogoče izvesti v državi, katere oficijelna ideologija sloni na doktrini neenakopravnosti narodov in plemen. Če ni enakopravnosti, potem tudi ni zblizanja. Superiornost enega naroda nad drugim pomeni pravico superiornega, da vlada inferiornemu.«

Nas Slovence imajo nacisti prav tako kot vse druge Slovane za inferiorne, t. j. manjvreden narod. Zato udeležitev naših sportnikov ni samo interna stvar naših sportnih in sokolskih zvez, ampak stvar, ki zadeva vso našo javnost, ki cení svoj narodni ponos. Sokolska organizacija, ki bi mo-

rala pokazati po svoji ideologiji vendar največ nacionalnega ponosa, se za to prireditve resno pripravljajo in misli žrtvovati zanjo celo pol milijona dinarjev. Na olimpiadi naj bi se z nad 400 člani prikazovala popolnost Tyrševnega sistema. Kako naivna je ta misel, če pomislimo, da je Tyrš ustanovil Sokola predvsem zato, da bi se Slovani lažje upirali nemškemu valu in da je dal kroju tudi rdečo barvo samo zato, da je poudaril revolucionarnost te organizacije. In sedaj naj bi ravno ta organizacija, ki je bila Nemcem vedno trn v peti, in ki je tudi

ni mogel trpeti, ampak jo je z Orlovm vred pri Lužičkih Srbih popolnoma zatrl, sedaj naj bi ta organizacija šla in pri Nemcih manifestirala veliko Tyrševno misel. Seveda ne more biti o tem govora. Vsak še tako sijajen uspeh Murnikovih vaj bo za nemško in svetovno javnost neopažen in nepri-znan. In našem nacionalnemu Sokolu ne bo ostala druga naloga, ko da bo nemškemu nacionalnemu socializmu delal štafažo in mu povrhu podaril pol milijona dinarjev. Vse v prosep nemškega imperializma in osvajanja novih slovanskih pokrajin, kjer bi uničil Sokoľa ravno tako kot pri Lužičkih Srbih.

Radi tega je prišlo pri voditeljih češkega sokolstva že do ostrih nasprotij, med tem ko o voditeljih našega sokolstva kaj takega ni slišati; pač pa je v vrstah zavednega sokolskega členstva odpor zelo velik.

Sportniki vsega sveta smo si bratje. Vendar vsi vemo, da danes še ni prišel čas, da bi se svetovnih sportnih iger udeležili vsi narodi z veselim srcem. Istočasno, ko postaja črnc Joe Louis svetovni prvak v boksu in ko preteče njegov rojak 100 m s fantastično brzino skoraj 10 m na sekundo, istočasno linčajo njune rojake radi manjvrednosti njihovega plemena. In istočasno, ko igra edini Žid

v hockeyskem moštvu Nemčije na zimski olimpiadi, istočasno so njegovi rojaki podvrženi najhujšemu terorju radi manjvrednosti plemena. In istočasno, ko na Poljskem nabirajo sokolske in sportne organizacije denar za udeležitev na berlinski olimpiadi, istočasno spolno pohablajo poljske otroke, da ne bi kdaj kvarili čiste krvi nordijske rase. Vse te razmere bodo vzrok, da bo v sredi olimpijskih tekmovalcev skrita mrznja in da o veliki olimpijski ideji zblizanja med narodi in utrjevanja prijateljskih vezi ne bo govora, kot smo to videli že na zimski olimpiadi.

Vseh dosedanjih 10 olimpiad je bilo izvedenih v demokratičnih državah, ki so poročile nede-takljivost olimpijske misli. Berlinska olimpiada bo, kar se tehnične organizacije tiče, brez dvoma ena najsijajnejših, toda bratovstva, spoštovanja vseh narodov in stvarnega priznanja vseh sportnih uspehov ne bo. Vsa olimpiada v Berlinu bo izzvenela kot ena sama propaganda za

nacionalni socializem. To ne bo praznik zdravja, moči in lepote, ampak praznik sovraštva nemškega naroda do drugih, posebno slovanskih narodov. Seveda ne mislim s tem dobesedno vsega nemškega naroda, nemškega ljudstva, pač pa izbrano nacionalno socialistično publiko, ki bo s svojim šovinizmom izbila, kakor na zimski tudi na poletni olimpiadi, vsem sportnikom iz glave misel, da nima berlinska sportna prireditve s politiko ničesar skupnega. In zato se vsi slovenski Sokoli in sportniki, ki cenimo svojo čast in svoj narodni ponos, pridružujemo apelu belgrajskih sportnikov:

V imenu svobode v sportu, v imenu visoko človečnosti vzorov, v imenu miru in bratovstva med narodi ne sme sodelovati na olimpiadi v Berlinu niti en naš sportnik, niti en pravi sin našega naroda.



ostati Dalmatinci pri slovenskem Pokojninskem zavodu v Ljubljani, če bi se pokojninsko zavarovanje razširilo na vso državo.

Z drugimi besedami se to pravi, da več zaupa v smotrno in pošteno upravo pokojninskega sklada v Ljubljani, kakor v Belgradu. Gotovo ne brez razloga. Saj vemo, kako je z vsakim skladom, ki

palače, zastoj stanovanje, »službena« potovanja, drag avto...

In na to naj mislijo vsi in to naj imajo pred očmi zlasti takrat, kadar bo spet beseda o tem, da se razširi tudi pokojninsko zavarovanje na vso državo. Zlasti delavsko zavarovanje naj bi nam bilo v tem pogledu svarilen zgled. Če in kadar pa naj se res razširi, naj se razširi ali na osnovi popolne gospodarske in zlasti denarne samouprave skladov posameznih dežel, pri čemer bi se lahko ti skladi po zgledu zasebnih zavarovalnic po določenem načrtu podpirali med seboj, ali pa naj prevzame sedanji Pokojninski zavod v Ljubljani organizacijo in vodstvo vsega pokojninskega zavarovanja.

Z oblikovnega stališča bi pri tem pripomnili, da je Ljubljana še zmeraj ena izmed treh jugoslovanskih prestolnic in hkratu glavno mesto državnega naroda Slovencev. Prestolnica, ki pa doslej ni prav ničesar dobila od svojega prestolništva, pač pa stalno zgubljala. Saj je po zaslugi slovenskih jugoslovenov celo najvišje sodišče za Slovenijo in Dalmacijo bilo predstavljeno v — Zagreb!

S stvarnega stališča bi pa ugotovili, da ima na primer Zagreb vodstvo delavskega zavarovanja in najvišje sodne instance. Na vrsti bi bila torej tudi že kedaj Slovenija, da kaj dobi. Neglede na vse to pa bi bil tudi zgolj naš Pokojninski zavod praktično-tehnično sposoben, da izvede razširjenje zavarovanja na gospodarsko-smotrni način. Saj povsod drugod niti sposobnega osebja nimajo. In danes, ko že tudi naš zavod komaj diha spričo denarne stiske, si lahko mislimo, kaj bi bilo, če bi dobila naš denar v roke. Slovenski zasebni upokojenci bi na mah obseleli brez pokojnin, za katere so leta in leta plačevali, ali pa bi jim bile pri prvi priliki prav izdatno znižane.

## Plemena in plemensko „Jutro“

»Jutro« navaja »Samoupravo«, glavno glasilo JRZ, ki trdi, da ta stranka »teži za harmoničnim izživljanjem vseh plemen« ter pričakuje dodatno odvezo nacionalistom, »če je kdaj komu od njih tudi ušel izraz »pleme« —.

Beseda plemo, označuje na splošno v slovenski in kar tujka »rasa«. Razen tega se je pa raba te besede razširila tudi na primitivne rodove, ki jim prav zaradi njih prvobitnosti ime narod še ne pritiče. V tem drugem smislu so začeli jugoslovenci rabiti to besedo zlasti glede na slovenski in hrvaški narod, da bi ju tako tudi na zunaj kar najprej izbrisali in vtopili v svojem jugoslovenstvu. Izraz plemo je torej tako za Slovence kakor za Hrvate žaljiv, ker jih ponižuje in mali. Ni dvoma, da je bil to tudi od vsega začetka namen jugoslovenov, kajti medtem ko so za časa nacionalistične vladavine prepovedovali govoriti o slovenskem in hrvaškem narodu, so smeli nemoteno pisati srbski listi o srbskem narodu.

Rabiti ime plemo za naš narod je torej v vsakem pogledu napačno. Upamo torej, da je ta beseda tudi »Samoupravi« le »ušla«.

Ni pa nikoli »uhajal« ta izraz jutranjim in drugim jugoslovenom. Kajti ti so ga rabili zavedno in namerno. Saj še v isti številki, ko se »Jutro« spotika nad »Samoupravo«, govori o rabi tega izraza »za posamezne sestavne dele jugoslovanskega naroda«.

Na mesto »plemena« je torej »ušel« »Jutrov« izraz »sestavni del«, ki ga je pobral menda iz katerega kataloga tiskarskih strojev.

Slovenski narod pa bo stal in obstal — kljub vsem jugoslovenom.

## Italija in Zveza narodov

Ali bo izstopila Italija iz Zveze narodov, o tem razmišlja ženevski dopisnik »Prager Tagblatt«. Misli pa, da tega ne bo storila, ker bi ne imela nobene koristi:

»Prvi uspeh bi bil, da bi se lahko govorilo dobro pripravljeno javnosti, da se je Italija maščevala nad sankcionistično Ženevo in Zvezo narodov razbila. Taka trditve bi vsaj za kratko dobo učinkovala in bi v nekem smislu bila celo resnična. Zveza narodov v svoji današnji obliki je seveda brez Nemčije, Italije in Japonske nemogoča — zasmeh vseh sanj o vesoljnosti. V kratkem času pa bi se pokazalo, da bi stopila na mesto splošne Zveze narodov, v kateri so zastopane vse državne oblike in vsa državna načela, neizogibno druga zveza: ženevska zveza proti fašizmu. Iz dejstva, da so zapustile Zvezo narodov tri desno-radikalne sile, bi se izkristalizirala strnitev vseh liberalnih in levo-radikalnih sil.«

Gotovo je tako. Iz tega pa sledi, da bi bilo samo želeto, da Italija Zvezo narodov čim prej zapusti. Kajti prav zaradi svojih fašistično-nacionalističnih protidemokratskih členic ne pride

Zveza narodov do nobenega rodovitnega dela. Saj brijejo norce iz določb, ki so jih same slovesno priznale in podpisale. Zveza narodov je osnovana na načelih človečnosti vzorov in demokracije. Zato ne more biti trajno mesta v njej državam, ki ta načela teptajo in smešijo, hkratu pa tudi ovirajo pomirjenje sveta in oživitve gospodarstva. Zveza narodov naj torej zaradi misli, ki jo zastopa, Italijo prisili, da jo zapusti. Prvi hip bo sicer s tem zadeta, a dana ji bo s tem priložnost, da se takoj obnovi v obliki, sposobni za življenje. Če pa obdrži Italijo, ki se ne meni za njena določila, bo s tem samo pokazala, da so ji lastna bitna načela nevarna, ko gre za vplivnega člana. Izpodmaknila si bo torej sama sebi podstavo, na kateri je bila zasnovana in neizogibno prešla v hiranje, za katero je škoda tratiti težke denarje, ki jih stane.

## Znanost v davčnih okovih

Edino zvezdarno v naši državi ima Zagreb v tako imenovanem »Popovem tornju« na griču, ki pa propada, ker ni sredstev za njeno vzdrževanje. Belgrad pa ima velik teleskop, enak tistemu v Tokiju. Dobil ga je z vsemi pomožnimi instrumenti vred od znane tvrdke Zeiss na račun nemških reparacij. Od tega je že več ko 10 let in ves ta čas se kvarijo dragoceni instrumenti neke v belgradskih kletih, ne da bi služili svojemu namenu.

Nedavno je hotel neki zagrebški amater zvezdoznanstva naročiti v Avstriji mali astro-terestični daljnogled, kakršne izdeluje tvrdka Gorden v Berlinu. Najmanjšega in že rabljenega, ker bi tak nov stal zaradi valutarne razlike najmanj 10 tisoč dinarjev. Pred naročilom se je obrnil do tamošnje carinarnice radi carine. Dobil je odgovor, Po naših predpisih se ima plačati za tako blago, brez ozira na to, ali je novo ali ne, za vsakih 100 kg 4000 Din carine, na to pa še 7% davka. Leseno stajalo se ocarini enako kakor daljnogled, čeprav ta s stajalom vred ne tehta več od 6 kg. Carina se zaračuna kakor za 100 kg.

Trgovec v Berlinu tega ni mogel verjeti; kajti že rabljeni daljnogled bi veljal kakih 4000 Din, carina in davek pa znašata okroglo 5000 Din. Potem takem je zvezdoznanstvo v naši državi toliko kakor onemogočeno.

## Naročnikom in prijateljem

Na naš zadnji poziv se je oglasilo precej novih naročnikov; poslanih nam je bilo tudi več naslovov, na katere smo začeli pošiljati list. Prosimo vse, ki z listom soglašajo, da pošljejo naročnino ali pa nas obvestijo z dopisnico, da jo nakažejo pozneje. List se še vedno bori s težavami, pa bi bilo napačno, če bi prenehali z delom zanj. Tudi bi ne bilo dovolj, če bi bil njegov obstoj samo zagotovljen, temveč moramo stremeti za tem, da se list tudi poveča. Prosimo vse dosedanje in nove naročnike, da nam po možnosti vsak pridobi vsaj še enega naročnika. Kdor je v zaostanku z naročnino, naj jo skuša čim prej poravnati. Prav posebno apeliramo na akademsko mladino, od katere pričakujemo, da si bo prizadevala list razširiti po vseh krajih Slovenije.

## ZADRUŽNA TISKARNA

REG. Z. Z. O. Z.

Priporočila se za tiskanje

časopisov, revij in knjig;

reklamnih letakov, lep-

kov, vabil za gledališke

odre in koncerte; vizitk,

kuvert, tiskovin za urade,

hranilnice, posojilnice in

trgovine ter vseh v tiskar-

ske stroko spadajočih del.

V LJUBLJANI  
TYRŠEVA C. 17

TELEFON 30-67

## Mali zapiski

### Prepovedana lista

Državno pravdnštvo v Zagrebu je prepovedalo širiti št. 3797 dnevnika »Vozroždenije«, ki izhaja v Parizu, in št. 5 časopisa »Alma mater«, ki izhaja v Zagrebu.

### Slovenski motivi na angleški umetnostni razstavi

Angleški tedenski obzornik »Great Britain and the East« priobčuje sestavek o razstavi slikarice Miss Wyn George, ki je bila odprta v Londonu do letošnjega 6. junija. Poročevalec Dr. T. J. Honey-mann pravi, da je Miss George tiste vrste umetnica, ki zasluži pozornost. Razstava obsega pastele iz njenega potovanja v Jugoslaviji in na Daljnem Vzhodu. Iz Slovenije sta razstavljeni dve sliki: »Sloveniensi« (Bohinj) in »Slovenien Peasants Dancing« (= Slovenski kmečki ples). Od te slednje prinaša obzornik reprodukcijo, ki priča o njeni risarski sposobnosti in o daru opazovanja. Kolikor moremo posneti iz poročila, sta te dve sliki edini iz Jugoslavije.

Poročevalec še pristavlja, da je slišal, da se misli slikarica nastaniti stalno na »Balkanu«.

Vlada je dovolila znesek 50 milijonov dinarjev za gradbo vodnjakov in kapnic.

Od teh 50 milijonov dobi Slovenija 2.660.000 dinarjev.

Po višini plačanih davkov pa bo morala Slovenija prispevati k tem 50 milijonom najmanj osem milijonov dinarjev.

To se pravi: plačati bo morala 5.340.000 dinarjev še za gradbo vodnjakov po južnih banovinah.

»Jutro« se bo pa čudilo, da brezposelnost v južnih krajih pada, pri nas pa narašča. In se bo izgovarjalo, češ saj niso moji ljudje v tej vladi. Pa bo s tem skušalo prikriti, da je bilo v vseh in za vse vlade in vladavine, ki so to izrabljanje Slovenije pripravljali, omogočili in izvedli, tako da se v tem centralizmu ne more niti tisti ganiti, ki ima dobro voljo.

In bolje ne bo, dokler ne dobimo popolne finančne samouprave.

### Besede in dejanja

Eden ljubljanskih župnikov je nedavno na nekem mestu posredoval za več mater. Ni uspel; odgovor, ki ga je dobil, se glasi: Naročili bomo iz Nemčije knjige in povabili od tam tudi strokovnjake, da vas pouče... — Poganske besede, ki ni na njih nič krščanskega, a najmanj usmiljenja.

### Navade dvornih svetnikov

Nekdanji dvorni svetnik je sedel, vzel prošnjo ali pritožbo, jo bral in bral — dvakrat, trikrat jo je prebral. Nato je vzel pero in pisal, pisal — dolgo je pisal. Če je vloga bila dolga meter, je bil odgovor nanjo dva, posebno če je bil neugoden. Paragrafov in načelnih rešitev raznih najvišjih sodišč je gomazelo toliko, da je kar mrgolelo pred očmi. Take pisarije so zahtevale mnogo časa in truda. Dvorni svetniki so bili dobro plačani, zato so čas koristno izrabili in se potrudili. Čas je še dandanašnji drag, in ker je drag, ga je škoda tratiti. Kaj mnogo prebiranja in pisarenja, če se lahko reče, po slovensko povedano: Nima osnove — zavrne se!

### Potvarjanje dejstev

Neka »Emma Janežič Edle v. Lanner« opisuje v »Tagespost« i popotni doživljanje iz mariborske okolice. Takole začinja: »... ustavili smo se proti volji v jugoslovanski viničarski vasi Kamnici — prej Gams —«.

Take opombe je treba označiti za varanje javnosti, ki ji je berilo namenjeno. Kajti vsak, ki razmer ne pozna, bo moral sklepati, da se je prej imenovala vas zmeraj Gams, da pa so jo šele Slovenci menda po prevratu prekrstili. Da gre torej za sloveniziranje nemške vasi.

Da pa je v resnici ravno narobe, da se je vas od nekdanj imenovala Kamnica, da se je le za časa avstrijske germanizacije sploh moglo vriniti tuje nemško ime Gams za slovensko Kamnico, ki je seveda pri ljudstvu zmeraj bilo živo — teh dejstev taki opisi ne pripovedujejo, ali boljše, skušajo jih zavedno ali nezavedno prikriti. Ali bolj naravnost povedano: potvarjati.

### Knjižica o raku.

Društvo za proučevanje in pobijanje raka v Ljubljani bo v kratkem izdalo knjižico, v kateri bo razložilo glavne smernice za uspešno pobijanje raka in dalo splošna navodila, kako naj vsak posameznik poskuša pripomoči k zgodnjemu spoznavanju te bolezni. Knjižica bo spisana tako, da bo vsakemu razumljiva, Kdor že sedaj naroči knjižico, naj pošlje obnem z naročilom 6 Din. Pozneje bo cena znašala 10 Din. Naslov za naročila: Društvo za proučevanje in pobijanje raka v Ljubljani, Stara pot 3.

Urednik in izdajatelj: Karel Andreč v Ljubljani.